

ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ: ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ, ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 1917, 1933/1998 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Της κ. **Ελισάβετ ΜΠΕΣΙΛΑ - ΜΑΚΡΙΑΔΗ**
Καθηγήτριας Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης
Παντείου Πανεπιστημίου Κοιν. Πολ. Επιστ.

1. Ιστορικό των υποθέσεων

Με την απόφαση 1917/1998 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (Σ.τ.Ε.) κρίθηκε η απόφαση 2567/1995 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, μετά από την υπ' αριθμ. 5646/1996 παραπεμπτική απόφαση του Γ' Τμήματος του Σ.τ.Ε.. Με την έφεση ζητήθηκε να εξαφανισθεί η απόφαση του Διοικητικού Εφετείου με την οποία και απορρίφθηκε η αίτηση ακύρωσης της εκκαλούσης Δ.Χ. κατά της παράλειψης της Διοίκησης, να τη θεωρήσει ως εισαγόμενη στην Σχολή Αστυφυλάκων της Ελληνικής Αστυνομίας κατά το ακαδημαϊκό έτος 1995-1996 και να την καλέσει για κατάταξη στην πιο πάνω σχολή. Πρέπει να σημειωθεί, ότι το άρθρο 1 του Ν. 2226/1994 με τον τίτλο «Εισαγωγή, εκπαίδευση και μετεκπαίδευση στις Σχολές της Αστυνομικής Ακαδημίας και στο Τμήμα Ανθυποπυραγών της Ακαδημίας κ.λ. (ΦΕΚ Α 122) ορίζει μεταξύ άλλων τα εξής: «1. Η εισαγωγή σπουδαστών στη Σχολή Αστυνομίας γίνεται με το σύστημα των γενικών εξετάσεων... 2α. Ο αριθμός των εισαγομένων σε υφιστάμενες κατά το χρόνο αποφοίτησής τους κενές θέσεις σε κάθε μια από τις παραπάνω Σχολές καθορίζεται κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Άμυνας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με βάση τις ανάγκες κάθε φορά της Ελληνικής Αστυνομίας. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται το ποσοστό από το συνολικό αριθμό εισακτέων των εισαγομένων γυναικών, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% για τη Σχολή Αστυφυλάκων και το 15% για τη Σχολή Αξιωματικών...».

Με την απόφαση 1933/1998 της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε. κρίθηκε η προσφυγή του Δ.Κ. κατά του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθηνών, και της υπ' αριθμ. 6/1.4.1994 αποφάσεως του Κοινού Υπηρεσιακού Πειθαρχικού Συμβουλίου Υπαλλήλων Βιοτεχνικών Επαγγελματικών Επιμελητηρίων Αθήνας-Πειραιά και Χρηματιστηρίου Εμπορευμάτων Πειραιά. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Σ.τ.Ε. μετά από την α-

πόφαση 6275/1995 του ΣΤ' Τμήματος προς επίλυση του ζητήματος της συνταγματικότητας του άρθρου 29 του Ν. 2085/1992 που ανέκυψε από τη συμμετοχή στην συγκρότηση του υπηρεσιακού συμβουλίου, που εξέδωσε την προσβαλλομένη, μιας γυναίκας βάσει της ως άνω διατάξεως. Ειδικότερα, το άρθρο 29 του Ν. 2085/1992, που ήδη καταργήθηκε με το άρθρο 38 παρ. 10 του Ν. 2199/1994, όριζε ότι «σε κάθε υπηρεσιακό συμβούλιο που προβλέπεται από το νόμο συμμετέχει υποχρεωτικά για τη νόμιμη συγκρότησή του μία τουλάχιστον γυναίκα που έχει τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα».

2. Η ισότητα των φύλων

Στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι «Έλληνες και Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις». Το Σ.τ.Ε. έκρινε (4η σκέψη) ότι «Επειδή στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι «Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου», ότι «Έλληνες και Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι σε βάρος μιας κατηγορίας προσώπων έχουν αναμφισβήτητα δημιουργηθεί στη πράξη, λόγω κοινωνικών προκαταλήψεων, τέτοιες διακρίσεις ώστε η απαρέγκλιτη εφαρμογή της αρχής της ισότητας να καταλήγει σε μία κατ' επίφαση μόνο ισότητα, ενώ, ουσιαστικά, παγιώνει και διαιωνίζει μια υφιστάμενη άνιση κατάσταση, είναι εντός του πνεύματος της συνταγματικής αρχής της ισότητας η λήψη από μέρους του νομοθέτη, κοινού ή κανονιστικού, των αντίστοιχων θετικών υπέρ της κατηγορίας αυτής μέτρων, όσων είναι πρόσφορα και αναγκαία, για ορισμένο χρονικό διάστημα, ώστε να μειωθούν οι υπάρχουσες ανισότητες μέχρις ότου εγκαθιδρυθεί μια πραγματική ισότητα. Δεν αντιβαίνει, συνεπώς, κατ' αρχήν στο Σύνταγμα, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, η λήψη θετικών υπέρ των γυναικών μέτρων στο βαθμό που τα μέτρα αυτά αποβλέπουν στην επίσπευση της αποκατάστασης μιας πραγματικής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών». Το ίδιο σκεπτικό ακολούθησε και η απόφαση 1933/1998 (σκέψη 4^η).

Ορθότερη θεωρούμε την άποψη που διατύπωσε η μειοψηφία στην απόφαση 1933/1995 και που υποστήριξε ότι «το άρθρο 4 του Συντάγματος επιβάλλοντας την απαρέγκλιτη και χωρίς εξαιρέσεις αρχή της ισότητας, δεν ανέχεται τη λήψη θετικών μέτρων που εισάγουν ευθέως ευνοϊκή μεταχείριση υπέρ ορισμένης κατηγορίας προσώπων, έστω και αν σε βάρος τους είχαν δημιουργηθεί στην πράξη διακρίσεις». Πρέπει να τονισθεί, ότι η αναγραφή στο άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος της λέξης «υποχρεώσεις» (ίσες) δεν πρέπει να παρασύρει την ερμηνεία προς την απόλυτη εξίσωση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων¹. Πράγματι, η εξίσωση των φύλων συνεπάγεται την ανάληψη υποχρεώσεων εκ μέρους εκείνων που ωφελούνται από την επερχόμενη εξίσωση. Η εξίσωση των φύλων συνεπάγεται για τη γυναίκα περισσότερα δικαιώματα, αλλά και ανάληψη σοβαρών υποχρεώσεων, οι οποίες είναι φυσικό επακόλουθο της αύξησης των δικαιωμάτων και της συμμετοχής στο δημόσιο και στον ιδιωτικό βίο. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των φύλων δεν μπορούν να μορφοποιηθούν κατά μηχανικά ίσο τρόπο από το δίκαιο. Η ευνοϊκή ή προνομαϊκή μεταχείριση ενός εκ των δύο φύλων, ιδιαίτερα η διατήρηση κεκτημένων δικαιωμάτων δεν αντιστρατεύεται τη δικαιολογία

1. Βλ. Ε. Μπέσιλα - Μακρίδη, *Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Αρχής της Ισότητας των Φύλων*, διδακτορική διατριβή, 1983, σ. 88-89.

της ισότητας να καταργηθούν αυτά, με αποτέλεσμα την εξίσωση προς τα κάτω. Απλώς θέμα του νομοθέτη είναι η ικανοποίηση και του ετέρου φύλου².

3. Αποκλίσεις από την αρχή της ισότητας

Το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζει ότι «Αποκλίσεις από τους ορισμούς της παρ. 2 του άρθρου 4 επιτρέπονται μόνο για σοβαρούς λόγους (αποχρώντες λόγους), στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος». Εξ άλλου η Οδηγία 76/207/ΕΟΚ «Περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας» (Ε.Ε. αριθμ. Ν39/40 της 14.2.1976) ορίζει, μεταξύ άλλων, στην παρ. 1 του άρθρου 2 ότι «...η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο είτε άμεσα είτε έμμεσα...» και στην παρ. 1 του άρθρου 3 ότι, «η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο, όσον αφορά τους όρους, συμπεριλαμβανομένων και των κριτηρίων επιλογής, προσβάσεως σε απασχολήσεις, σε θέσεις εργασίας, ανεξάρτητα από τομέα ή κλάδο δραστηριότητας, και για όλες τις βαθμίδες της επαγγελματικής ιεραρχίας». Τέλος, στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 2 της ίδιας οδηγίας ορίζεται ότι, «η παρούσα Οδηγία δεν θίγει την ευχέρεια που έχουν τα Κράτη Μέλη να αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της τις επαγγελματικές δραστηριότητες, και, ενδεχομένως, την εκπαίδευση που απαιτείται για την πρόσβαση σ' αυτές, εφ' όσον λόγω της φύσεως ή των συνθηκών ασκήσεώς τους, το φύλο συνιστά παράγοντα αποφασιστικής σημασίας» (παρ. 2) και ότι, «η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις που αφορούν την προστασία της γυναίκας, ιδίως όσον αφορά την εγκυμοσύνη και την μητρότητα» (παρ. 3). Επειδή οι παραπάνω διατάξεις είναι άμεσα εφαρμοστέες από τα εθνικά δικαστήρια, διέπουν και την πρόσβαση σε δημόσιες θέσεις, θεσπίζουν την αρχή της ισότητας των δύο φύλων κατά την πρόσβαση στα διάφορα επαγγέλματα και στην εκπαίδευση που είναι απαραίτητη για την άσκηση των επαγγελμάτων αυτών.

Σύμφωνα με την απόφαση 1917/1998 του Σ.τ.Ε. «απόκλιση από την αρχή αυτή, πέρα από την περίπτωση των θετικών μέτρων, η οποία εκτίθεται στην προηγούμενη σκέψη (5^η), είναι θεμιτή μόνον εφ' όσον προβλέπεται από ειδική διάταξη νόμου και προκύπτει από το νόμο αυτό ή τις προπαρασκευαστικές εργασίες του, σε συνδυασμό και με τα διδάγματα της κοινής πείρας, ότι η απόκλιση αυτή θεσπίστηκε με βάση συγκεκριμένα και πρόσφορα κριτήρια, τα οποία επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους πολίτες και τα δικαστήρια να ελέγχουν, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αν η εισαγόμενη απόκλιση δικαιολογείται από αποχρώντες λόγους και είναι αναγκαία και πρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού». Η άποψη της μειοψηφίας έχει κάποια μικρή εκ πρώτης όψεως αλλά ουσιαστική διαφοροποίηση. Έτσι, σύμφωνα με τη γνώμη της μειοψηφίας, «αν ο νομοθέτης κρίνει ότι, από το είδος και τη φύση των αμοδιοτήτων ορισμένης υπηρεσίας ή τμήματος αυτής και των αντίστοιχων καθηκόντων που ασκεί το προσωπικό της εν λόγω υπηρεσίας, όπως μπορεί να συμβαίνει π.χ. στο

2. Βλ. Α. Γαζή, *Η επίδραση του Συντάγματος 1975 επί του Αστικού Δικαίου, σε Δημοσιεύματα του Ελληνικού Ινστιτούτου Διεθνούς και Αλλοδαπού Δικαίου, 1976, σ. 11 σημ. 9. Α. Μάνεση, Η συνταγματική καθιέρωση της ισονομίας ανδρών και γυναικών, στο «Δίκαιο και Πολιτική», 1983, σ. 9 επ.*

Σώμα της Αστυνομίας, επιβάλλεται το προσωπικό αυτό να έχει σε αυξημένο βαθμό ορισμένα πνευματικά, φυσικά ή ψυχικά προσόντα για να ανταποκριθεί επιτυχώς στην άσκηση των καθηκόντων του, δεν δύναται, εν όψει της συνταγματικής αρχής της ισότητας, να θεωρεί εκ των προτέρων ότι τα προσόντα αυτά, φυσικά, ψυχικά ή πνευματικά, δεν τα έχουν οι γυναίκες σε ίσο βαθμό με τους άνδρες αλλά δύναται μόνο να προ-βλέπει το νόμο ότι, για την πρόσληψη στην παραπάνω υπηρεσία ή σε ορισμένο τμήμα της όλοι οι υποψήφιοι, άνδρες και γυναίκες, χωρίς καμία διάκριση, πρέπει να έχουν τα αυξημένα αυτά προσόντα και να υποβάλει όλους τους υποψηφίους στις κατά περίπτωση προσήκουσες δοκιμασίες (αθλητικές, πνευματικές, ψυχοτεχνικές, κλ.) για να διαπιστώνεται η συνδρομή στο πρόσωπο του καθενός από αυτούς των εν λόγω προ-σόντων, οπότε όσοι έχουν τα προσόντα, άνδρες ή γυναίκες, πρέπει να έχουν ίση πρό-σβαση στις δημόσιες αυτές υπηρεσίες». Ορθότερη, θεωρούμε την άποψη της μειοψη-φίας με την παρατήρηση ότι οι γυναίκες έχουν τα ίδια ψυχικά ή πνευματικά προσόντα με τους άνδρες αλλά τα «φυσικά» προσόντα τα οποία ενδεχομένως να είναι απαραί-τητα για την άσκηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και καθηκόντων στην Αστυνο-μία ίσως αποτελούν επαρκείς «αποχρώντες λόγους» για να δικαιολογήσουν τις συ-νταγματικά προβλεπόμενες «αποκλίσεις» από την αρχή της ισότητας. Ειδικότερα, οι βιολογικές διαφορές, οι οποίες δημιουργούν διαφορετικές ιδιότητες στα δύο φύλα, θε-ωρήθηκαν οι κατ' εξοχήν περιπτώσεις, οι οποίες δικαιολογούν τη διαφορετική μετα-χείριση των δύο φύλων. Τέτοιες βιολογικές διαφορές είναι εκείνες που αποτελούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε φύλου. Από τις σημαντικότερες «τυπικές» βιολογικές ιδιότητες που απαντώνται μόνο στο γυναικείο φύλο είναι η εγκυμοσύνη, ο τοκετός, και η έμμηνος ρύση, που το επιβαρύνουν φυσιολογικά με τη διαίωνιση του ανθρώπινου γέ-νους³. Εξ άλλου «τυπικές» βιολογικές ιδιότητες που απαντώνται και στα δύο φύλα συ-μπίπτουν επίσης χαρακτηριστικά που μπορούν να αναχθούν σε «αποχρώντες λόγους». Τυπικές βιολογικές διαφορές της μορφής αυτής είναι κυρίως η διαφορετική μυϊκή ι-κανότητα ανδρών και γυναικών, το σωματικό βάρος και ύψος και η αντοχή. Για να γί-νουν αποδεκτές αποκλίσεις, που στηρίζονται σε «τυπικές» ανδρικές ή γυναικείες ιδιό-τητες, πρέπει να στηρίζονται σε στοιχεία πάγια και επιστημονικά τεκμηριωμένα. Επι-πλέον θα πρέπει οι «τυπικές» αυτές ιδιότητες να ασκούν ουσιώδη επίδραση στη βιοτι-κή σχέση που είναι υπό ρύθμιση⁴.

Αντίθετα, στις ψυχολογικές διαφορές, οι οποίες παρατηρούνται σαν τυπικά χαρ-ακτηριστικά στα δύο φύλα, δεν μπορεί να βρει αντικειμενικό έρεισμα μια διαφορετική νομοθετική μεταχείριση των δύο φύλων. Οι ψυχολογικές διαφορές των δύο φύλων όχι μόνο δεν είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες αλλά επηρεάζονται από έθιμα και παρα-δόσεις που μεταβάλλονται ανάλογα με το πολιτιστικό επίπεδο κάθε κοινωνίας και επο-χής. Όπως ορθά παρατήρησε η μειοψηφία στην απόφαση 1917/1998 όλοι οι υποψήφιοι άνδρες και γυναίκες χωρίς καμία διάκριση πρέπει να έχουν αυξημένα φυσικά, ψυχικά ή πνευματικά προσόντα και να μην θεωρείται εκ των προτέρων ότι τα προσόντα αυτά

3. Βλ. Ι. Ανδρουλιδάκη-Δημηριάδου, *Οι Ισότητα Σύζυγοι*, 1977, σ. 148 επ. Α. Τσαμπάση, *Η Ι-στορία των φύλων στην Κοινωνική Ασφάλιση κατά το Σύνταγμα και το Κοινοτικό Δίκαιο, Ζητήματα εκ-της νομολογίας, σε Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου*, 1996, σ. 328.

4. Για τις επιτρεπόμενες αποκλίσεις βλ. Δ. Καλλιβωκά, *Η αρχή της ισότητας των δύο φύλων στη Νομολογία του Σ.τ.Ε., Τόμος Τμηπικός του Σ.τ.Ε. 1929-1979, Αθήνα, 1979 και ανάπτυξον, σ. 439-480.*

δεν τα έχουν οι άνδρες, και να υποβάλει όλους τους υποψηφίους στις κατά περίπτωση προσήκουσες δοκιμασίες (αθλητικές, πνευματικές, ψυχοτεχνικές κ.λ.) ώστε να διαπιστώνεται η συνδρομή στο πρόσωπό τους ανεξαρτήτως φύλου. Επομένως, όσοι έχουν τα απαιτούμενα προσόντα να έχουν ίση πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες.

Ποσοτώσεις⁵

Αδιαμφισβήτητα ο Ν. 2226/1994 που ορίζει στο άρθρο 2α ότι «ο αριθμός των εισαγομένων στις υφιστάμενες κατά το χρόνο αποφοίτησής τους κενές θέσεις σε κάθε μία από τις παραπάνω Σχολές (Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας) καθορίζεται κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Άμυνας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βάση τις ανάγκες κάθε φορέα της Ελληνικής Αστυνομίας. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται το ποσοστό από το συνολικό αριθμό εισακτέων των εισαγομένων γυναικών, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% για τη Σχολή Αστυφυλάκων και το 15% για τη Σχολή Αξιωματικών», θεσπίζει περιορισμούς με την μορφή ποσοτώσεων σε βάρος των γυναικών, μαζί με την κοινή απόφαση (άρθρο 1 παρ. 1 της 6500/2/4-ζ/31.1.1995) των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Άμυνας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατά παρέκκλιση από την αρχή της ισότητας των δύο φύλων στα διάφορα επαγγέλματα και στην εκπαίδευση που είναι αναγκαία για την άσκησή τους.

Από την εισηγητική έκθεση του Ν. 2226/1994, τις σχετικές συζητήσεις στη Βουλή και από το προοίμιο της προαναφερόμενης κοινής υπουργικής απόφασης προκύπτει ότι για τη θέσπιση των ποσοτώσεων για την εισαγωγή γυναικών στις σχολές Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας ελήφθησαν υπόψη ως κριτήρια «η φύση της αποστολής και ο χαρακτήρας της Ελληνικής Αστυνομίας ως ένοπλου σώματος καθώς και οι συνθήκες άσκησης των σχετικών δραστηριοτήτων του» δηλαδή «υπό δύσκολες και σκληρές συνθήκες και σε 24ωρη βάση». Πάντως η αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας, συνίσταται σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 1481/1984 στην πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος την περιφρούρηση της έννομης τάξης και του δημοκρατικού πολιτεύματος και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, αναλύεται σε ένα ευρύτατο φάσμα αρμοδιοτήτων. Στις αρμοδιότητες αυτές αντιστοιχούν δραστηριότητες και καθήκοντα κατά την άσκηση των οποίων ο παράγοντας φύλο άλλοτε διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο, όπως στις περιπτώσεις αντιμετώπισης βιαιοτήτων σε δημόσιες συγκεντρώσεις και πράξεων βίας και τρομοκρατίας ή επιτήρησης μεταγομένων κρατουμένων ή προστασίας υψηλών προσώπων ή δίωξη του κοινού εγκλήματος, οπότε η σωματική και μυϊκή δύναμη έχει τον πρωταρχικό ρόλο. Όμως σε άλλες περιπτώσεις όπως στις περιπτώσεις που ασκούνται ανακριτικές αρμοδιότητες ή αρμοδιότητες διοικητικής υποστήριξης, τροχαίας, ελέγχου εφαρμογής αγορανομικών, τουριστικών, υγειονομικών και συναλλαγματικών διώξεων, δεν έχει καμία σημασία το φύλο και μπορούν να ασκηθούν από γυναίκες.

Το δικαστήριο έκρινε κατά πλειοψηφία ότι «οι διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 2 περ.α του Ν. 2226/1994 και του άρθρου 1 παρ. 1 της μνημονευομένης κοινής υπουργικής από-

5. Για τις ποσοτώσεις βλ. Ελ. Καλιτσόγια-Τουρναβίτη, Υποαντιπροσωπείωση Γυναικών και Δημοκρατία, Η Συνταγματικότητα των θεσμικών μέτρων για την ενδυνάμωση του ρόλου των Γυναικών στη δημόσια ζωή, 1997, σ. 47 επ..

φασής (6500/2/4J/31.1.1995, ΦΕΚ Β, 70/2.2.1995) κατά το μέρος που θεσπίζουν ποσοτικούς περιορισμούς υπό τη μορφή ποσοτώσεων, στην είσοδο των γυναικών στις Σχολές Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας, χωρίς να λάβουν υπόψη και να εκτιμήσουν συγκεκριμένα και πρόσφορα κριτήρια, συναρτώμενα με την ύπαρξη αποχρώντων λόγων, που θα δικαιολογούσαν τις διακρίσεις αυτές σε βάρος των γυναικών, παραβιάζουν, την αρχή της ισότητας των δύο φύλων κατά την πρόσβαση στα διάφορα επαγγέλματα και στην εκπαίδευση που είναι απαραίτητη για την άσκησή τους και είναι για το λόγο αυτό ανίσχυρες. Περαιτέρω, η ίδια κοινή υπουργική απόφαση, κατά το μέρος που επιβάλλει με τις διατάξεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 1 περιορισμό του αριθμού των γυναικών που εισάγονται στις Σχολές Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας (150 και 10 αντιστοίχως), έχουσα ως προϋπόθεση την εισαγόμενη με την παρ. 1 του ίδιου άρθρου αντισυνταγματική ρύθμιση, είναι επίσης μη νόμιμη και δεν μπορεί να εφαρμοσθεί. Επομένως, η κατά τα ανωτέρω εισαγωγή γυναικών στις Σχολές Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας, ρυθμίζεται κατά παράβαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας των φύλων, εφ' όσον οι πιο πάνω εξαιρέσεις δεν τίθενται με συνταγματικώς έγκυρο τρόπο. Εν όψει αυτών και ο πίνακας εισαγομένων υποψηφίων γενικής σειράς στη Σχολή Αστυφυλάκων της Ε.Λ.Α.Σ. κατά το ακαδημαϊκό έτος 1995-1996, ο οποίος καταρτίστηκε κατ' εφαρμογή των ανωτέρω αντισυνταγματικών διατάξεων είναι και αυτός παράνομος, γιατί θα έπρεπε να καταρτισθεί αποκλειστικά με βάση τη βαθμολογική σειρά των υποψηφίων, χωρίς διάκριση φύλου, εφ' όσον εξαιτίας της αντισυνταγματικότητας των θεσπιζομένων ποσοτώσεων ισχύει χωρίς παρέκκλιση ο κανόνας της ισότητας των δύο φύλων κατά την εισαγωγή στις σχολές αστυφυλάκων και αξιωματικών της Ε.Λ.Α.Σ.. Κατά συνέπεια, η παράλειψη της Διοίκησης να θεωρήσει την εκκαλούσα ως εισαγόμενη υποψήφια και να την καλέσει για κατάταξη στη Σχολή Αστυφυλάκων της Ελληνικής Αστυνομίας, παράλειψη που εκδηλώθηκε με τις ανωτέρω υπουργικές αποφάσεις, είναι μη νόμιμη. Έσφαλε, επομένως, το εφετείο, το οποίο δέχθηκε με την εκκαλούμενη απόφασή του, ότι ο ανωτέρω περιορισμός του αριθμού των εισαγομένων γυναικών στις σχολές Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας τίθεται νομίμως. Για το λόγο αυτό που προβάλλεται βασιμώς, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη έφεση και να εξαφανισθεί η εκκαλούμενη απόφαση».

Πιστεύουμε, ότι ενδεχομένως μπορεί να δικαιολογηθούν ποσοτικοί περιορισμοί μόνο στην περίπτωση που μπορεί με αδιαμφισβήτητα στατιστικά δεδομένα να αποδειχθεί ότι οι ανάγκες της Αστυνομίας σε άνδρες είναι μεγαλύτερες, διότι οι αρμοδιότητες που ασκούνται από άνδρες αστυνομικούς και για την άσκηση των οποίων απαιτείται ιδιαίτερη μυϊκή και σωματική δύναμη είναι αριθμητικά περισσότερες από τις αντίστοιχες αρμοδιότητες που μπορούν να ασκηθούν από τις γυναίκες. Δεν μας βρίσκει σύμφωνους η άποψη της μειοψηφίας κατά την οποία «η ιδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας ως ενόπλου σώματος, αποτελεί αποχρώντα λόγο που δικαιολογεί σύμφωνα με το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος, απόκλιση από τους ορισμούς της παρ. 2 του άρθρου 4 του Συντάγματος, το δε οριζόμενο από τις επίμαχες διατάξεις ανώτατο ποσοστό γυναικών που εισάγονται στις Σχολές Αστυφυλάκων και Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας κείται μέσα στα νόμιμα όρια της εκτιμήσεως από το νομοθέτη των πραγματικών αναγκών της Ελληνικής Αστυνομίας σε γυναίκες. Συνεπώς, κατά την άποψη αυτή, οι ποσοτικοί περιορισμοί, που τίθενται με τις μνημονευόμενες διατάξεις, στην είσοδο των γυ-

ναικών στις παραπάνω σχολές είναι συνταγματικώς ανεκτοί, όπως ορθώς έκρινε η εκκαλούμενη απόφαση και για το λόγο αυτό έπρεπε να απορριφθεί η κρινόμενη έφεση με την οποία προβάλλονται τα αντίθετα». Ενώ η μειοψηφούσα γνώμη δέχτηκε επίσης ότι «η αντισυνταγματικότητα των προαναφερόμενων διατάξεων συνεπάγεται καθολική ακυρότητα του πίνακα επιτυχόντων, εφ' όσον δεν είναι γνωστός ο αριθμός των εισακτέων και το ποσοστό των εισακτέων γυναικών, το οποίο θα οριζόταν εν όψει της αντισυνταγματικότητας αυτής». Συνεπώς κατά την άποψη αυτή, ορθώς απορρίφθηκε με την εκκαλούμενη απόφαση η αίτηση ακυρώσεως της εκκαλούσης-αιτούσης, λόγω όμως της ακυρότητας του όλου πίνακα.

Η άποψη αυτή δεν εξηγεί ποια είναι τα «νόμιμα όρια» που μπορεί να εκτιμήσει ο νομοθέτης για τις πραγματικές ανάγκες της αστυνομίας σε γυναίκες και πως αποτελεί «αποχρώντα» λόγο σύμφωνα με το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος, αυτή και μόνο η ιδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας ως ενόπλου σώματος ώστε να δικαιολογεί την απόκλιση από το άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος. Όπως ήδη τονίστηκε παραπάνω, ο νομοθέτης δεν μπορεί να καθορίζει αυθαίρετα τους «αποχρώντες λόγους» που δικαιολογούν τις αποκλίσεις από την αρχή της ισότητας. Όπως εξ άλλου προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του άρθρου 116 παρ. 2 του Συντάγματος⁶ και παλιότερες αποφάσεις του Σ.τ.Ε.⁷ μόνον οι βιολογικές διαφορές είναι αδιαμφισβήτητοι λόγοι για την αναγνώριση διαφοροποιήσεων από την αρχή της ισότητας των φύλων.

Η απόφαση 1933/1998 του Σ.τ.Ε. νομολόγησε ότι με τη διάταξη του άρθρου 29 του Ν. 2085/1992 «ο νομοθέτης απέδωσε, προφανώς, την υποαντιπροσώπευση γυναικών στα υπηρεσιακά συμβούλια στον λόγω φύλου κοινωνικό παραγκωνισμό τους. Συνεπώς, η ρύθμιση που εισήγαγε η πιο πάνω διάταξη, δηλ. η υποχρεωτική συμμετοχή μιας τουλάχιστον γυναίκας στα υπηρεσιακά συμβούλια εφόσον έχει τα νόμιμα προσόντα, υπαγορευθείσα από την ανάγκη να ληφθούν υπέρ των γυναικών, σύμφωνα με την προηγούμενη σκέψη, θετικά μέτρα διορθωτικά μιας υφισταμένης στην πράξη άνισης, σε βάρος τους καταστάσεως, δεν ήταν αντίθετη αλλά τουναντίον εναρμονιζόταν προς το άρθρο 4 του Συντάγματος».

Θεωρούμε ότι με θετικά διορθωτικά μέτρα και με εισαγωγή ποσοτώσεων δεν εναρμονίζονται οι ανισότητες σε βάρος των γυναικών προς το άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος. Με την εισαγωγή ποσοτώσεων όχι μόνον δεν αποκαθίσταται η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά αντίθετα έχουμε εισαγωγή ανισοτήτων σε βάρος των ανδρών. Οι γυναίκες μετέχουν και διεκδικούν ισότιμα τα δικαιώματά τους χωρίς να αισθάνονται κοινωνικά παραγκωνισμένες και να χρειάζονται την προστασία ποσοτώσεων. Ο νομοθέτης θα πρέπει να γνωρίζει ότι οι αποκλίσεις από την αρχή της ισότητας περιορίζονται από το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος μόνο σε εκείνες που επιτρέπονται από το νόμο σε ειδικές περιπτώσεις. Επομένως, οι εξαιρέσεις από την αρχή της ισότητας πρέπει να αναγράφονται περιοριστικά. Η διάταξη του άρθρου 116 παρ. 2 απευθύνεται τόσο στον εφαρμοστή του νόμου όσο και στο νομοθέτη, την ευχέρεια θεσπίσεως αποκλίσεων του οποίου περιορίζει μόνο στις περιπτώσεις, στις οποίες συντρέχουν αποχρώντες λόγοι.

6. Βλ. Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής επί των συζητήσεων του Συντάγματος 1975, σ. 364, 368, 382, 385 και Ε. Μπέσιλα-Μακρίδη, έ.α., σ. 50 επ.

7. Βλ. Απόφ. Σ.τ.Ε. 3217/1977, 1724/1978 και Ε. Μπέσιλα-Μακρίδη, έ.α., σ. 94.